

Door natte zomer dit jaar lastig om voldoende veen bij elkaar te halen

Goede potgrond begint met goede

Bij het steken van turven (blokken) moeten de blokken goed drogen. Zelfs de fijnste fractie uit deze turven is mooier (luchtiger) van structuur dan bij freesturf

Als een kweker potgrond bestelt, gaat hij ervan uit dat de kwaliteit goed is en net als de vorige levering. Er komt heel wat bij kijken om een goede potgrond te produceren. Fer Weerheijm (ISC Independent Substrate Consulting) geeft een kijkje achter de schermen en neemt u mee op reis van grondstof tot potgrond.

TEKST EN BEELD: FER WEERHEIJM

nét wat anders

Bijna iedere gebruiker van potgrond heeft het wel eens meegemaakt: als de potgrond op het bedrijf komt is het toch nét wat anders dan de vorige keer, iets natter, iets grover, iets lichter.... Kan dat nou niet anders, vraag je je als tuinder af.

De belangrijkste reden van de verschillen ligt in de grondstoffen van potgrond. Bijna alle grondstoffen zijn voor hun structuur en dus ook voor hun eigenschappen, afhankelijk van natuurlijke omstandigheden zoals zon, regen en vorst.

uniform

De eerste zorg van een potgrondproducent is dus om goede- en uniforme grondstoffen in huis te halen, waarmee hij vervolgens weer potgrond kan maken die hetzelfde is als de vorige levering.

Veen belangrijkste grondstof

De belangrijkste grondstof voor potgrond is veen. Per jaar halen de potgrondleveranciers zo'n 5 miljoen m³ veen naar Neder-

land om er potgrond van te maken. Veel van dit veen komt uit de Baltische Staten maar ook uit Rusland, Zweden, Finland, Ierland, Duitsland en Polen. Uiteraard zijn de veensoorten per land anders omdat de begroeiing (type Sphagnum) en het klimaat in de landen verschillend is en dus zijn de eigenschappen per land van herkomst niet gelijk.

Maar er zijn ook verschillen tussen veenderijen in hetzelfde land en zelfs op de veenderijen zelf vind je met regelmaat meerdere soorten veen. Om het verhaal nog ingewikkelder te maken, zijn er ook diverse manieren van veenwinning, die uiteindelijk aan hetzelfde veen een heel ander (fysisch) resultaat geven.

Witveen frezen

Bij het meeste witveen wordt de bovenlaag los gefreesd zodat het veen kan drogen. Wanneer de bovenkant droog is, keert de

vervener het veen. Als de losse laag droog genoeg is, kan hij de gedroogde 'freesturf' oogsten. Dit gebeurt meestal met verzamelmachines, die de turf op grote voorraadhopen verzamelen.

Omdat witveen een relatief goedkope grondstof is, gebruikt de professionele tuinbouw veel van dit materiaal. Behalve een aantrekkelijk prijsvoordeel zitten er ook aandachtspunten aan freesturf.

Speciaal freesturf uit de Baltische Staten heeft de neiging wat hydrofoob te zijn. Dit veen zal dus moeilijk water opnemen wanneer het te ver is ingedroogd. Een ander gevaar is het keren van de turf. Wanneer er na het keren neerslag komt, zal het drogen dus weer opnieuw moeten gebeuren. Daarbij geldt: hoe vaker turf wordt verwerkt, des te fijner is het uiteindelijke resultaat. De potgrondproducent kan hierdoor in mei een andere freesturf van dezelfde veenderij krijgen dan in september.

Gelukkig gaat het om grote hoeveelheden en leggen verveners grote voorraden aan waardoor ze een meer uniform product kunnen leveren.

Witveen in blokken steken

Een andere manier van vervening is het steken van turven (blokken). De vervener

freesturf

hydrofoob

grote voorraden

(of producent) freest dan niet de bovenste laag los, maar hij steekt hele blokken uit het profiel. Deze blokken stapelt hij later op, op een manier dat ze goed kunnen drogen. Vervolgens brengt hij ze in deze vorm naar de potgrondproducenten.

betere
structuur

Het voordeel van deze manier van vervenen is de structuur. De verfijning bij freesturf, treedt hier niet op. Hierbij duurt het drogen langer, maar één buitje regen maakt de ingekrompen turf niet direct weer helemaal nat.

Het voordeel van deze blokken is - mits het goed weer was bij de productie - dat ze goed zijn ingedroogd zodat de potgrondproducent er een goede en stevige fractie uit kan halen. Zelfs de fijnste fractie uit turven is mooier (luchtiger) van structuur dan de freesturf.

handwerk

Een nadeel voor de vervener is de bewerkelijkheid. Het steken kost veel tijd. Vooral het stapelen, meestal handwerk, kost tijd en ook geld.

Bij turven speelt vooral de vochtigheid een enorme rol. Wanneer de blokken iets vochtig zijn, zijn de fracties die eruit komen zachter en dus verfijnen die blokken veel gemakkelijker. Die verfijning zal plaatsvinden bij de potgrondproducent en ook bij de kweker in de oppotmachine.

Tuinturf: doorvroren zwartveen

perspotten

Tuinturf is doorvroren zwartveen dat veelal uit Duitsland komt. Dit veen wordt vaak gebruikt voor de productie van perspotten. Ook hier speelt het klimaat een grote rol; zwartveen is namelijk van nature

Jaarlijks komt 5 miljoen m³ veen naar Nederland, vaak afkomstig uit de Baltische Staten.

irreversibel. Dat wil zeggen dat zwartveen krimpt als het uitdroogt, maar dat proces is onomkeerbaar. Dus wanneer je het veen na indrogen weer nat wil maken, lukt dat niet. Vroeger werd zwartveen in blokken gestoken. Na indrogen ontstonden bikkelharde blokken met een hoge calorische waarde, goed voor de kachel. In de tuinbouw willen we echter geen veen dat krimpt en daarna z'n vocht niet meer opneemt. Zwartveen moet daarom doorvriezen. Wanneer het zwartveen goed doorvroren is, verliest het voor het grootste gedeelte die irreversibele eigenschap. Pas dán noemen we het tuinturf. De vorst heeft dus een grote invloed op de kwaliteit van tuinturf en dus op de kwaliteit van de potgrond.

Andere grondstoffen

Behalve veen zijn er veel andere grondstoffen die potgrondleveranciers gebruiken om potgrond mee te maken. Vaak mengen ze het veen met perlite (een gepoft vulkanisch gesteente) om de potgrond luchtiger te maken, of met klei om een mengsel zwaarder te maken en meer bufferend. Ook schors van de Pinus maritima maakt mengsels luchtiger en meer drainerend.

Aan zaai-stekmengsels voegen de producenten met regelmaat Coco-pith toe vanwege de goede waterverdeling en de goede verwerkbaarheid. Om een grond sneller en beter water op te laten nemen gebruiken ze vaak een wetting agent, maar ook kokosvezel doet dit werk bijzonder goed. Er zijn heel wat grondstoffen die met veen worden gemengd om de kwaliteit van veen te verbeteren en tegelijk om een stukje zekerheid in te bouwen.

Kwaliteitsborging

De potgrondproducenten beseffen al jaren dat het waarborgen van de kwaliteit heel belangrijk is. Daarom is destijds een stichting opgericht (stichting RHP) die normen heeft opgesteld waaraan de grondstoffen moeten voldoen om in potgrond te kunnen gebruiken. Uiteraard zorgen de producerende bedrijven zelf ook voor de benodigde controle. Veel bedrijven bezoeken met regelmaat de locaties waar hun grondstoffen vandaan komen om zodoende verrassingen te voorkomen.

Na het losfrozen en drogen van de bovenlaag kan de vervener de droge 'freesturf' oogsten. Dit gebeurt meestal met verzamelmachines, die de turf op grote voorraadhoppen verzamelen.

Ook zoeken de producenten steeds meer naar manieren om data te verzamelen zodat ze daar normen aan kunnen koppelen. Het uiteindelijke doel is een kwalitatief goede potgrond aan de kwekers te leveren en een potgrond die voldoet aan de eisen van de afnemers.

normen

De verveners en importeurs hebben inmiddels de verplichting om chemische en fysische analyses van hun materialen te overleggen voordat ze hun potgrond als 'RHP-potgrond' mogen aanduiden. De potgrondproducenten hebben tevens de verplichting om regelmatig monsters te nemen van hun producten.

RHP
potgrond

Het vergt heel veel kennis en energie om een goede, uniforme potgrond te maken. Daarbij geldt nadrukkelijk: het oog van de meester maakt het paard vet.

De potgrondproducent moet zijn grondstoffen en vooral zijn veen controleren op herkomst, structuur, vochtigheid en homogeniteit. Veen is een natuurproduct, daarom is de kwaliteit erg afhankelijk van het weer. Om die reden is het moeilijk om een potgrond te produceren, die iedere keer exact hetzelfde is. Toeslagstoffen kunnen helpen om een stukje zekerheid in te bouwen, maar uiteindelijk is het een hele klus voor een potgrondproducent om altijd dát te leveren wat de kweker nodig heeft.

SAMENVATTING